

การจัดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร

THE ARRANGEMENT OF ROUTING AND TOURISM ACTIVITIES IN RATCHABURI PROVINCE TO SUPPORT ELDERLY TOURISTS IN BANGKOK

อริยา เรียงจันทร์^{1*}, ธรรมรัตน์ ศัลยวุฒิ², และ ฉัตรดนัย ใจเสงี่ยม³
Ariya Riengchantr^{1*}, Thammarat Sanyawuth², and Chatdanai Jai Sa-ngiem³

^{1*, 2, 3} สาขาวิชาการท่องเที่ยว, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพฯ

^{1*, 2, 3} Tourism Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep, Bangkok

Received: June 2, 2022 Revised: August 1, 2022 Accepted: September 8, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี เพื่อจัดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวไทยอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 203 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) และการรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) โดยหาค่าฐานนิยม (Mode) และร้อยละ (Percentage) ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมการท่องเที่ยวแบบ 2-3 วัน ในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ หรือขึ้นอยู่กับความสะดวก และเลือกที่จะเดินทางกับครอบครัว หรือเพื่อนในวัยเดียวกันด้วยรถส่วนตัวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ ในรูปแบบของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ เปลี่ยนบรรยากาศจากสภาพแวดล้อมเดิม และสัมผัสกับวัฒนธรรมและอาหารท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในแหล่งท่องเที่ยว คือ ห้องน้ำสาธารณะเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ในส่วนของที่พักนักท่องเที่ยวเลือกที่พักประเภทรีสอร์ทแบบบ้านพักแยกเป็นหลังและเรียบง่ายกลมกลืนกับสถานที่ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ และ ที่ตั้งที่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีที่สอดคล้องกับลำดับความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวน 11 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวน 13 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำนวน 8 แห่ง โดยนำข้อมูลทั้ง 2 ส่วนนี้ไปใช้ในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ 2 วัน 3 คืน ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี นักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร

*Corresponding author. Tel.: 097 091 0229

E-mail address: ariya.r@mail.rmutk.ac.th

Abstract

This research examines the behavior of elderly tourists in Bangkok and the tourist attractions in Ratchaburi to arrange a tourist route and activities to support the elderly tourists in Bangkok by convenience sampling via questionnaire, together with collecting information about tourist attractions in Ratchaburi. The research is quantitative research using questionnaires with a sample of 203 elderly Thai tourists aged 60 and over in Bangkok by convenience sampling. The data was then analyzed with descriptive statistics, which included values (Mode) and percentages (Percentage). The examination indicates that tourists prefer traveling for 2-3 days during weekends or at their convenience, accompanying family or a small group of friends by private or chartered car to the good scenery of natural tourist attractions with concerns about safety and convenient accessibility. On-site, the toilets for elderly people and the food and beverage service are required. They travel with the purpose of experiencing a new environment together with local food and fascinating culture. In addition, ecotourism, cultural and traditional tourism, and health tourism are in demand; these focus on activities with a focus on safety and relaxation, including sightseeing, taking photos, and making merit. Regarding accommodation, the resort is in the form of a private bungalow with simple decoration in harmony with its location. It provides a security system, easy access to tourist attractions around, and facilities for elderly people are essential. For the information on tourist attractions in Ratchaburi Province, they are categorized into 3 groups corresponding to the interests of each group, including 11 natural attractions, 13 historical attractions, and 8 cultural attractions, respectively. After that, all the findings were looked at and analyzed so that routes and activities could be set up to help older tourists in Bangkok.

Keywords: Tourism route and activities in Ratchaburi province, The elderly tourists in Bangkok

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้คาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวในปี พ.ศ. 2568 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร สถิติจากข้อมูลเดือนธันวาคม 2562 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 1 ของประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) จากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจใหม่เรียกว่า เศรษฐกิจผู้สูงอายุ (Silver Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายในกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) เนื่องจากผู้บริโภครุ่นนี้ส่วนใหญ่ในวัยก่อนเกษียณมักทำงานในตำแหน่งที่สูงได้ผลตอบแทนมากและมีเงินออม เมื่ออยู่ในวัยเกษียณจึงทำให้มีสถานะทางการเงินที่ดี มีกำลังซื้อสูง เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ หรือนวัตกรรมที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้ และมักจะมองหากิจกรรมหรืองานอดิเรกทำโดยเฉพาะกิจกรรมสันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยว (Thailand Convention & Exhibition Bureau, 2562) การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นช่องทางการท่องเที่ยวตลาดใหม่ที่มีคุณภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีศักยภาพในการบริโภคสูง เน้นความคุ้มค่า (จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและศึกษาเรียนรู้ (Chiang et al, 2014) นิยมการท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว (นรินทร์ สังข์รักษา, สุภาภรณ์ พรหมฤๅษี, และธีรวัชร วรบำรุงกุล, 2559) ไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาในการเดินทาง (สมยศ วัฒนากมลชัย และเยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน, 2553) เลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพโดยให้ความสำคัญกับความปลอดภัยเป็นอันดับแรก (อรลักษณ์ ชิตเขียว, 2550)

อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุจะมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว เนื่องจากสภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุจะมีส่วนช่วยกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ เพิ่มความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ในการออกเดินทางและสามารถท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายเหมือนกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น (จิรวดี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557) โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นตามองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว 5As (Dickman, 1999) ที่ทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ คือ แหล่งท่องเที่ยว (Attractions), ความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Access), สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities), ที่พัก (Accommodation) และ กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดราชบุรีที่มีความหลากหลาย ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชิงสุขภาพ และเชิงนันทนาการ ทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชน และได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 12 เมือง ภายใต้แนวคิด “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” ยิ่งไปกว่านั้น การเดินทางที่สะดวกหลากหลาย ประกอบกับระยะทางที่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครเพียงประมาณ 100 กิโลเมตร จึงทำให้ราชบุรีสะดวกต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ ซึ่งองค์ประกอบและปัจจัยเหล่านี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างเส้นทาง รูปแบบและกิจกรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร อันจะเป็นช่องทางการเพิ่มโอกาสทางการตลาดในรองรับการเติบโตของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุในกรุงเทพมหานครตามองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว 5A's
3. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อจัดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเริ่มจากการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงอายุเพื่อให้ทราบถึงความสนใจและความต้องการในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆในจังหวัดราชบุรี

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ

นักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ได้ชื่นชมทิวทัศน์ที่สวยงาม เพื่อจะได้รู้สึกคลายความเหงา ได้ผ่อนคลายและปลดปล่อยความเครียด (รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช, 2561) รวมถึงเน้นในเรื่องการไปทำบุญไหว้พระ (ThaiSeniorMarket.com, ม.ป.ป.) โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวไปกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกัน (รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช, 2561) โดยเลือกเดินทางตามโอกาสที่สะดวก (นฤมล รัตนไพฑูรย์, รัตติ เชี่ยวรอด, และตรีรัตน์ เนื่องอุทัย, 2561) ในรูปแบบที่ไม่ต้องเร่งรีบ (ธนากรกรุงเทพ, 2562) และมีเวลาให้พักผ่อนได้เต็มที่ เพื่อจะได้ไม่ทำให้รู้สึกเหนื่อยจนเกินไป รวมถึงมีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวที่มีความรู้ให้ข้อมูลสำคัญของแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างละเอียด และควรมีความสามารถด้านการปฐมพยาบาล (วิลาสินี ยนต์วิทย์, 2562) เนื่องจากข้อจำกัดทางร่างกายที่ทำให้ทำให้การเดินทางมีความล่าช้านักท่องเที่ยวสูงอายุจึงต้องการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ และนิยมแหล่งท่องเที่ยวที่มีปริมาณนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก เพื่อใช้เวลาในการเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวได้นานตามต้องการ (วราชีต มัธยมบุรุษ, 2554) ในขณะเดียวกัน ผู้สูงอายุก็

ชอบที่จะได้เดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัวด้วยรถยนต์ส่วนตัว ในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ (ภุพฤทธิ์ กันนะ และ จอมภัก คลังระหัด, 2560) เพราะมีอิสระในการเลือกหยุดแวะพักระหว่างเส้นทาง (กฤติยาณี พุ่มเกิด, โยษิตา ตั้งวัฒนทรงพล และดวงพร วรรณวีรดิกุล, 2560)

สำหรับการเลือกแหล่งท่องเที่ยว วาริชต์ มัธยมบุรุษ (2554) พบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุจะเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเพราะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เดินทางเข้าไปท่องเที่ยว และต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าความหรูหรา เช่น ถนนต้องมีความลาดชันน้อย เรียบและสามารถใช้รถเข็นได้ โดยภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอ จุดเด่นของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุจะเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจากผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว (ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2561) รวมถึงมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ (พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร, 2558) นอกจากนี้ ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางจะต้องมีอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ (วิลาสินี ยนต์วิทย์, 2562) ในส่วนของที่พัก นักท่องเที่ยวสูงอายุนิยมเลือกที่พักประเภท โรงแรม (ทินกร ดีบินธนา และผกาภาส ชัยรัตน์, 2563) ซึ่งใกล้แหล่งท่องเที่ยว ใกล้เมือง แหล่งชุมชน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบสำหรับผู้สูงอายุ ในตัวอาคารและภายในห้องพัก (เบญจพร เชื้อผึ้ง และคณะ, 2561)

2. รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

วิรุณศิริ ใจมา (2557) ชี้ให้เห็นถึง รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุ ประกอบไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสูงอายุต้องการ คือ การนัดโดยแพทย์แผนไทยซึ่งต้องการบุคลากรมีความรู้ในเรื่องที่ให้บริการ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวต้องการเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีความหลากหลาย รวมถึงมีการให้รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ทางประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านหัตถกรรม ต้องการมีคู่หูที่ท่องเที่ยวที่สามารถอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรม และ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ นักท่องเที่ยวต้องการการบริการด้านอินเทอร์เน็ตไร้สาย ทางลาดสำหรับรถเข็น การบริการทางการแพทย์ในกรณีฉุกเฉิน และแหล่งปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับผู้สูงอายุ

3. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องตามองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว 5A's ซึ่งเป็นปัจจัยจำเป็นพื้นฐานในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยความโดดเด่นทางด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ วิถีชีวิต ศิลปะ วัฒนธรรม ทำให้เกิดรูปแบบและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แตกต่าง รวมถึงที่พักหลากหลายรูปแบบสำหรับบริการนักท่องเที่ยว อีกทั้งการเดินทางที่สะดวก ประกอบกับระยะทางจากกรุงเทพมหานครเพียงประมาณ 100 กิโลเมตร ทำให้ราชบุรีสะดวกต่อการเดินทางและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ จากการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ของ นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ (2548) พบว่า จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพและความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องด้วยมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม โดยแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมทางด้านคมนาคมขนส่ง ที่พักแรม อาหาร ร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนความปลอดภัย อีกทั้ง ยังมีการประสานความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยวระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกฝ่ายเป็นอย่างดี รวมถึงการให้บริการข้อมูลด้านท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงข้อมูลได้หลายช่องทางและสามารถนำข้อมูลมาพิจารณาตัดสินใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวตามความสนใจและความพร้อมของตน ซึ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวนำไปสู่การกำหนดตัวแปรและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นักทอ้งเฒ่าสูงอายุกึ่งเทศมทานครไทยอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 203 คน เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุกึ่งเทศมทานครมีมากถึง 1,063,871 คน จึงเป็นการยากที่จะนำประชากรทั้งหมดมาเป็นผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้จึงถูกเลือกจากความสะดวกของผู้วิจัยและโอกาสในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง โดยมุ่งเน้นและให้ความสนใจกับนักทอ้งเฒ่าที่เต็มใจในการมีส่วนร่วมในการตอบแบบสอบถาม ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากรใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.1 ระดับความเชื่อมั่น 90% และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ โดยการใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เป็นการเลือกแบบไม่มีกฎเกณฑ์ อาศัยความสะดวกของผู้วิจัย กลุ่มตัวอย่างจะเป็นใครก็ได้ที่เป็นกลุ่มประชากรที่ศึกษาและให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการให้ข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

แบบสอบถามแบบ self-administered questionnaire using individual distribution technique

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกแหล่งทอ้งเฒ่า รูปแบบและกิจกรรมทอ้งเฒ่าของนักทอ้งเฒ่าสูงอายุกึ่งเทศมทานครตามองค์ประกอบด้านการทอ้งเฒ่า 5A's (วัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2) จากกลุ่มตัวอย่างนักทอ้งเฒ่าสูงอายุกึ่งเทศมทานครที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 203 คน โดยแบ่งวิธีการเก็บข้อมูลเป็น 2 วิธี คือ

- การเก็บข้อมูลแบบ self-administered questionnaire using individual distribution technique จำนวน 100 คน โดยการแจกแบบสอบถามเป็นรายบุคคล และให้กลุ่มตัวอย่างเขียนข้อมูลลงในแบบสอบถามด้วยตนเอง
- การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ในรูปแบบ Google Form จำนวน 103 คน ด้วยการนำลิงค์ที่เชื่อมต่อกับแบบสอบถาม ประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบุคคลที่อยู่ในลักษณะกลุ่มตัวอย่างบน Facebook และ Application อื่น ที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงได้

2) การรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี (วัตถุประสงค์ที่ 3) โดยนำข้อมูลที่ได้จากหลายแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูล เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมและเพิ่มความน่าเชื่อถือก่อนที่จะนำไปสู่การสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานที่ทำให้เห็นภาพรวมของข้อมูลและความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล เริ่มจากการแจกแจงความถี่ของข้อมูลดิบที่ได้จากแบบสอบถามเป็นหมวดตามลักษณะ โดยใช้จำนวนข้อมูลที่มีการซ้ำกันมากที่สุดจากค่าฐานนิยม (Mode) และร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (53.2%) เดินทางท่องเที่ยวไม่เกิน 5 ครั้งต่อปี โดยเลือกที่จะเดินทางกับครอบครัว (73.9%) รองลงมา คือ เดินทางกับเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กไม่เกิน 10 คน (32.5%) จุดประสงค์ในการเดินทาง 3 อันดับแรก คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ (83.7%) เปลี่ยนบรรยากาศจากสภาพแวดล้อมเดิม (49.8%) และ สัมผัสกับวัฒนธรรมและอาหารท้องถิ่น (36%) สำหรับระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (49.8%) คิดว่าเหมาะสมในการเดินทางท่องเที่ยว คือ 2-3 วัน โดยขึ้นอยู่กับความสะดวก (37.9%) หรือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ (33%) และเลือกเดินทางด้วยรถยนต์หรือรถเช่าเหมาส่วนตัว (93.1%) มากกว่ารถโดยสารสาธารณะ

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว		จำนวน	ร้อยละ (%)
ความถี่บ่อยในการท่องเที่ยว	อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	44	21.9
	5 - 10 ครั้ง ต่อ ปี	47	23.4
	ไม่เกิน 5 ครั้ง ต่อ ปี *	108	53.7
	อื่นๆ	2	1.0
	ข้อมูลที่ไม่ระบุ	2	-
ลักษณะการเดินทาง	เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว	55	27.1
	(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) เดินทางกับครอบครัว *	150	73.9
	เดินทางเองตามลำพัง	17	8.4
	เดินทางกับเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กไม่เกิน 10 คน	66	32.5
	เดินทางกับเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นกลุ่มใหญ่ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป	19	9.4
จุดประสงค์ในการเดินทาง	พักผ่อนหย่อนใจ *	170	83.7
	(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) พบเจอเพื่อนเก่าในวัยเดียวกัน	65	32.0
	ได้เพื่อนใหม่จากการเดินทาง	14	6.9
	เปลี่ยนบรรยากาศจากสภาพแวดล้อมเดิม	101	49.8
	ได้ประสบการณ์และเรียนรู้เกี่ยวกับ สถานที่ เรื่องราวใหม่ๆ	62	30.5
	ได้สัมผัสวัฒนธรรมและอาหารท้องถิ่น	73	36.0
ระยะเวลาในการเดินทาง	1 วัน แบบเข้าไป-เย็นกลับ	53	26.1
	2-3 วัน *	101	49.8
	ตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป	32	15.7
	ไม่ระบุ	17	8.4
ช่วงเวลา	วันเสาร์-อาทิตย์	67	33.1

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ (%)
วันหยุดยาวต่อเนื่อง	36	17.7
วันธรรมดา	23	11.3
ไม่ระบุแล้วแต่ความสะดวก *	77	37.9
รูปแบบยานพาหนะ		
รถยนต์หรือรถเช่าเหมาส่วนตัว *	189	93.1
รถโดยสารสาธารณะ	14	6.9

หมายเหตุ * จำนวนมากที่สุด

โดยนักท่องเที่ยวส่วนมาก (80.3%) นิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย (78.8%) และการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก (67.5%) สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีในแหล่งท่องเที่ยว คือ ห้องน้ำสาธารณะเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ (77.3%) และร้านอาหารและเครื่องดื่ม (75.4%) นอกจากนี้ ในส่วนของที่พัก นักท่องเที่ยวส่วนมากเลือกที่พักประเภทรีสอร์ทแบบบ้านพักแยกเป็นหลัง (45.8%) รองลงมา คือ ที่พักแบบเรียบง่ายที่กลมกลืนกับสถานที่ (42.9%) และ โรงแรมขนาดใหญ่ระดับ 4 ดาวขึ้นไป (33%) ทั้งนี้ เหตุผลในการเลือกที่พัก คือ ความปลอดภัย (85.7%) ที่ตั้งที่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว (71.9%) และ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ (66%)

ตารางที่ 2 การเลือกแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว		จำนวน	ร้อยละ (%)
(เลือกได้มากกว่า 1 ประเภท)	แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ *	163	80.3
	แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์	99	48.8
	แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	96	47.3
	แหล่งท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน บันเทิง	28	13.8
ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	ระยะทาง	108	53.2
	สภาพแวดล้อม	123	60.6
	ความปลอดภัย *	160	78.8
	การเดินทางเข้าถึงได้สะดวก	137	67.5
	ความนิยมและชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	70	34.5
สิ่งอำนวยความสะดวก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	ทางเดินที่มีราวจับ	61	30.0
	ร้านขายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่น	90	44.3
	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	153	75.4
	ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว	43	21.2
	ห้องน้ำสาธารณะเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ *	157	77.3
	ศูนย์ให้บริการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน	100	49.3
	จุดแวะพักในเส้นทาง เช่น สถานีบริการน้ำมัน จุดชมวิว	110	54.2
	เจ้าหน้าที่ให้ความรู้และข้อมูลสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว	54	26.6
ประเภทของที่พัก (เลือกได้มากกว่า 1 ประเภท)	โรงแรมขนาดเล็ก	55	27.1
	รีสอร์ทที่มีบ้านพักแยกเป็นหลัง *	93	45.8
	ที่พักแบบเรียบง่ายที่กลมกลืนกับสถานที่	87	42.9
	โฮมสเตย์ (Homestay)	66	32.5
	โรงแรมขนาดใหญ่ระดับ 4 ดาวขึ้นไป	67	33.0
เหตุผลในการเลือกที่พัก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	ราคา	114	56.2
	ชื่อเสียง	30	14.8
	ความปลอดภัย *	174	85.7

แหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ (%)
การบริการต้อนรับ	82	40.4
ที่ตั้งที่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	146	71.9
สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ	134	66.0

หมายเหตุ * จำนวนมากที่สุด

สำหรับการเลือกรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือก คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (52.7%), การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (47.8%) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (45.8%) โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุด คือ การเดินทางเที่ยวชมสถานที่ (74.9%), การถ่ายรูป (58.6%) และการทำบุญไหว้พระ (57.6%) ปัจจัยในการเลือกกิจกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนมาก คือ การผ่อนคลาย (85.7%) และความปลอดภัย (79.8%)

ตารางที่ 3 การเลือกรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว

รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ (%)
รูปแบบการท่องเที่ยว		
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ *	107	52.7
(เลือกได้มากกว่า 1 ประเภท)		
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	71	35.0
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	93	45.8
การท่องเที่ยวแบบผจญภัย	24	11.8
การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว	7	3.4
การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท	82	40.4
การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์	41	20.2
การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี	97	47.8
การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	82	40.4
กิจกรรม		
การถ่ายรูป	119	58.6
(เลือกได้มากกว่า 1 กิจกรรม)		
การทำบุญไหว้พระ	117	57.6
การนวดผ่อนคลาย	78	38.4
การลิ้มลองชิมอาหาร	88	43.3
การเดินทางเที่ยวชมสถานที่ *	152	74.9
การจับจ่ายซื้อสินค้าท้องถิ่น	76	37.4
การสนทนาพูดคุยกับผู้คนในท้องถิ่น	27	13.3
ปัจจัยในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยว		
การผ่อนคลาย *	174	85.7
(เลือกได้มากกว่า 1 หัวข้อ)		
ความปลอดภัย	162	79.8
ความบันเทิงสนุกสนาน	105	51.7
ประสบการณ์และความรู้ใหม่	95	46.8

หมายเหตุ * จำนวนมากที่สุด

ในส่วนของคุณข้อมูลที่ได้รวบรวมจากเอกสารและแหล่งข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีที่สอดคล้องกับลำดับความสนใจของนักท่องเที่ยวมีอยู่ 3 ประเภท สามารถสรุปและแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอของจังหวัดราชบุรี ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจซึ่งอาจจะเป็นความงดงาม หรือความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ หรือมีคุณค่าทางวิชาการ สัตว์พันธุ์ที่สำคัญทางธรณีวิทยา และภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์ หรือเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น มีจำนวน 11 แห่ง อยู่ใน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง

ราชบุรี 2 แห่ง อำเภोजอมบึง 1 แห่ง อำเภอดำเนินสะดวก 1 แห่ง อำเภอบ้านคา 2 แห่ง อำเภอปากท่อ 1 แห่ง อำเภอโพธาราม 1 แห่ง และอำเภอสวนผึ้ง 3 แห่ง

2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่หรือเกิดเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในอดีต เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม เป็นต้น มีจำนวน 13 แห่ง อยู่ใน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี 4 แห่ง อำเภอบ้านคา 1 แห่ง อำเภอวัดเพลง 1 แห่ง อำเภอบ้านโป่ง 4 แห่ง และอำเภอโพธาราม 3 แห่ง

3. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ได้แก่ งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย เป็นต้น มีจำนวน 8 แห่ง อยู่ใน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองราชบุรี 3 แห่ง อำเภอดำเนินสะดวก 2 แห่ง อำเภอบางแพ 1 แห่ง อำเภอปากท่อ 1 แห่ง และอำเภอสวนผึ้ง 1 แห่ง

อภิปรายผล

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานครตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางเดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน และเพื่อนฝูง คลังระทัด (2560) ระบุว่า ผู้สูงอายุชอบที่จะได้เดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัว เพราะมีความสุขเมื่อได้พูดคุย ใช้เวลาอยู่ร่วมกับลูกหลาน และสังสรรค์กันในครอบครัว (ThaiSeniorMarket.com, ม.ป.ป.) ในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวสูงอายุมักชอบที่จะเดินทางกับเพื่อนกลุ่มเล็กในวัยเดียวกัน รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช (2561) ให้เหตุผลว่าเป็นเพราะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการถ่ายรูปแลกเปลี่ยนกัน และการพูดคุยสนทนาเรื่องราวในอดีตที่เข้าใจสำหรับคนในวัยเดียวกัน นับเป็นการช่วยระบาย ปลดปล่อยความในใจ ซึ่งดีต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ (ThaiSeniorMarket.com, ม.ป.ป.) นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถเช่ามากกว่าการเลือกใช้บริการโดยสารสาธารณะ เพราะมีอิสระในการเลือกหยุดแวะพักตามเส้นทาง (กฤติยาณี พุ่มเกิด และคณะ, 2560) และใช้เวลาในการเดินทางท่องเที่ยว 2-3 วันขึ้นอยู่กับความสะดวก เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาในการเดินทาง (สมยศ วัฒนากมลชัย และเยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน, 2553) โดยนิยมเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศจากสภาพแวดล้อมเดิม และได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและอาหารท้องถิ่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ต้องการสัมผัสวิถีชีวิตผู้คน ประเพณี ท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว (บุญยสุภรณ์ อนุเกศสุข, 2558) ด้วยเหตุนี้ ในมุมมองของประอรพิชญ์ คัจฉาพัฒนา (2561) การท่องเที่ยวจึงเป็นการเติมเต็มความฝันและให้รางวัลแก่ตัวผู้สูงอายุหลังจากการทำงานมานาน ทำให้มีโอกาสเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องอาหารและวัฒนธรรม เป็นการเปิดโอกาสในการได้ลองทานอาหารและสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ให้ความรู้สึกแปลกใหม่ (พิริยา สุขกิจใจ, 2562) ทั้งนี้ ในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัย และการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก ซึ่งราณี อธิชัยกุล และชัยพล ทรงสุนทรวงค์ (2552) ให้ความคิดเห็นว่า ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะชื่นชอบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ในขณะเดียวกันก็เน้นถึงความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีในแหล่งท่องเที่ยว คือ ห้องน้ำสาธารณะเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และร้านอาหารและเครื่องดื่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์เสวก อนุเกศงานพร (2558) ที่พบว่า ผู้สูงอายุจะให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย มีการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม รวมถึงมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ

สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมประเพณี โดยนักท่องเที่ยวนิยมที่จะเดินทางไปชมสถานที่ ถ่ายรูป และทำบุญไหว้พระ เพื่อให้เกิดความรู้สึกละเอียด ทำให้จิตใจของผู้สูงอายุสงบและมีความสุข รู้จักปล่อยวางกับสิ่งรอบตัวได้มากขึ้น (ThaiSeniorMarket.com, ม.ป.ป.) นอกจากนี้ในแต่ละวัดยังมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันให้ได้เที่ยวชมอีกด้วย (มุนิล บุญประเสริฐ, 2557)

ในส่วนของที่พัก นักท่องเที่ยวส่วนมากเลือกที่พักประเภทรีสอร์ทที่มีบ้านพักแยกเป็นหลัง มีลักษณะเรียบง่ายกลมกลืนกับสถานที่ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ที่ตั้งที่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ธานี อธิชัยกุล และชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2552) ระบุว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะเน้นถึงความปลอดภัยและที่ตั้งของที่พัก ทั้งนี้ จากงานวิจัยของเบญจพร เชื้อผึ้ง และคณะ (2561) พบว่า คือ นักท่องเที่ยวสูงอายุจะเลือกที่พักใกล้แหล่งท่องเที่ยว ใกล้แหล่งชุมชน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะภายในห้องพัก ทั้งนี้ Ananth et al. (1992) ให้เหตุผลว่า เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสภาพร่างกายของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต้องการการดูแลเป็นพิเศษมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

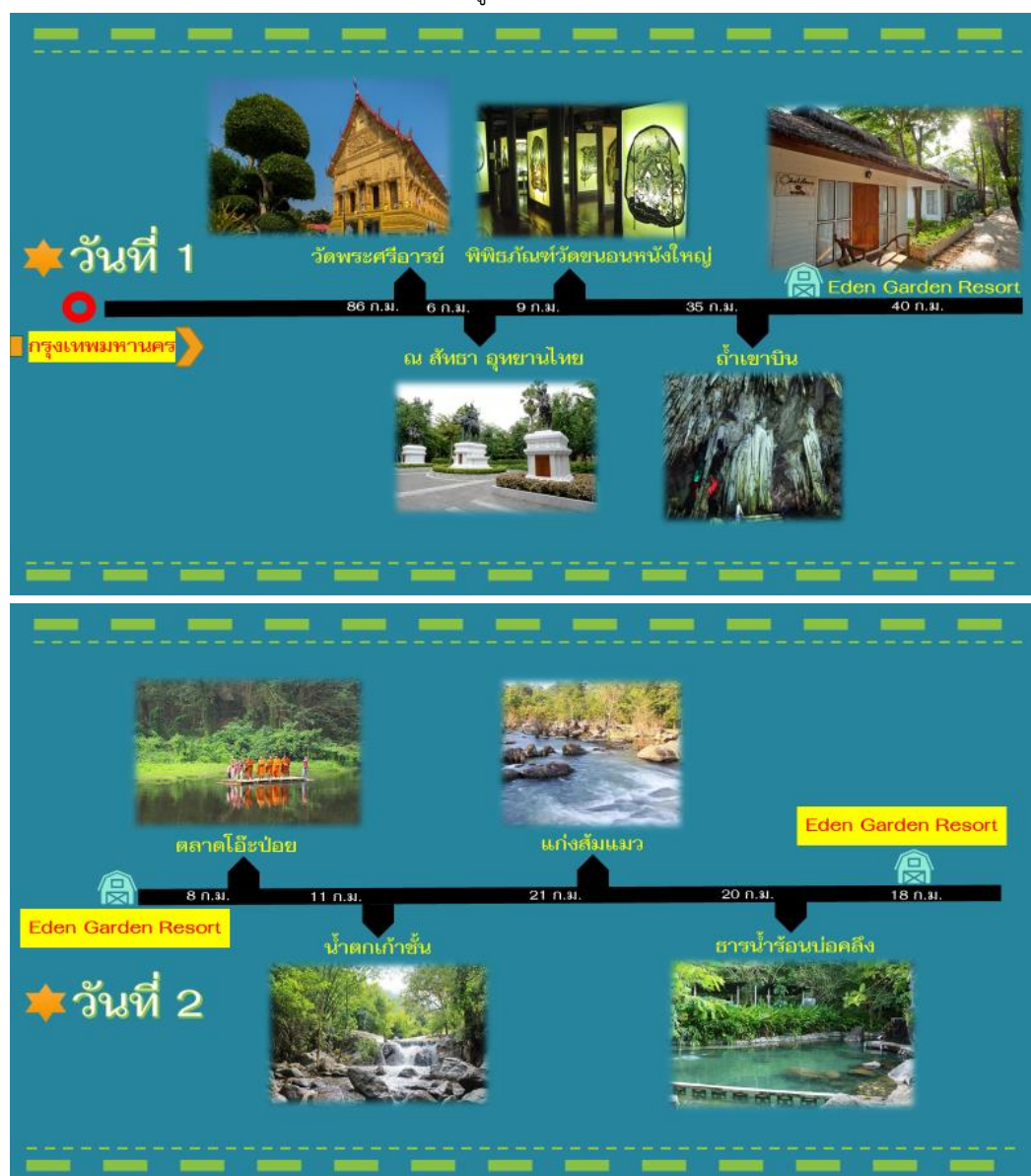
ทั้งนี้ ผลการศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานครตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 นำมาใช้ประกอบกับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ที่รวบรวมไว้ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 โดยสอดคล้องกับลำดับความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ, แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การจัดเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานครตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ดังนี้

ภาพที่ 2 เส้นทางการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร แบบ 3 วัน 2 คืน

เส้นทางการท่องเที่ยวนี้เป็นแบบ 3 วัน 2 คืน เนื่องจากนักท่องเที่ยวสูงอายุส่วนใหญ่นิยมใช้เวลาในการท่องเที่ยวแบบ 2-3 วัน โดยเดินทางไปกับครอบครัว หรือเพื่อนในวัยเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เปลี่ยนบรรยากาศจากสภาพแวดล้อมเดิม และได้สัมผัสกับวัฒนธรรมและอาหารท้องถิ่นจากการเยี่ยมชมตลาดไม้ระบือ และตลาดน้ำหลักห้า ยิ่งไปกว่านั้นยังได้สัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ถ้ำเขาบิน น้ำตกแก่งส้มแมว หรือสวนป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ รวมถึงการผ่อนคลายกับการแช่น้ำร้อนที่ธารน้ำร้อนบ่อคลึง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังได้เพลิดเพลินไปกับการนั่งหลังช้างชมธรรมชาติที่หมู่บ้านช้างดำเนินสะดวก ซึ่งแหล่งท่องเที่ยว

ทุกแห่งมีความปลอดภัยและสะดวกในการเดินทางเข้าถึง สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมประเพณีประกอบไปด้วย ณ สัทธา อุทยานไทย พิพิธภัณฑ์วัดขนอนหนังใหญ่ และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน ณ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว โดยนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเที่ยวชมสถานที่ ถ่ายรูป รวมถึงสามารถทำบุญไหว้พระ ณ วัดพระศรีอารย์ และวัดมหาธาตุวรวิหาร ในส่วนของที่พัก Eden Garden Resort ตั้งอยู่ในอำเภอสวนผึ้ง จัดเป็นที่พักประเภทรีสอร์ทที่มีบ้านพักแยกเป็นหลัง อยู่ติดริมแม่น้ำภาชี มีลักษณะเรียบง่ายกลมกลืนกับสถานที่เหมาะกับการพักผ่อนแบบครอบครัว และกลุ่มเพื่อน บรรยากาศของที่พักมีความเป็นธรรมชาติรายล้อมด้วยขุนเขา อยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชน ห่างจากโรงพยาบาลสวนผึ้งเพียง 3 กิโลเมตร และสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ น้ำตกเก้าชั้น แก่งส้มแมว และธารน้ำร้อนบ่อคลึง รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ บริการ Wi-Fi ร้านอาหารบรรยากาศวิวแม่น้ำในบรรยากาศสบายแบบเปิดโล่ง การให้บริการนวดแผนไทยเพื่อการผ่อนคลาย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยในห้องพัก นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมกลางแจ้งไว้บริการประกอบด้วยการพายเรือล่องตามแม่น้ำ และการขี่จักรยานสำรวจภูมิประเทศโดยรอบ

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุกรุงเทพมหานคร วันที่ 1-3

สรุปผลการวิจัย

การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุเป็นช่องทางการท่องเที่ยวตลาดใหม่ที่มีคุณภาพ เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีศักยภาพในการบริโภคสูง อย่างไรก็ตาม จากสภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุจะมีข้อจำกัดในการเดินทางมากกว่าวัยหนุ่มสาว เนื่องจากสภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นตามองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยว จะมีส่วนช่วยกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ เพิ่มความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ในการออกเดินทางและสามารถท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายเหมือนกับนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ กรุงเทพมหานครที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ ยังไม่ได้นำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การนำเส้นทางท่องเที่ยวที่วางแผนไปจัดให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างได้เดินทางจริง และศึกษาความพึงพอใจในเส้นทาง รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุง จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของเส้นทางท่องเที่ยวในการตอบสนองพฤติกรรม การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้อย่างแท้จริง และนอกเหนือจากจังหวัดราชบุรีแล้ว การรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดอื่นของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 ได้แก่ นครปฐม กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี โดยเน้นเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงในกลุ่มจังหวัดตามประเด็นยุทธศาสตร์ในด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์และยกระดับการท่องเที่ยว เพื่อนำมาจัดเส้นทางในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงอายุในกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะเป็นการเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้

นอกจากนี้ จากการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้พบว่า การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุ ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบให้กับนักท่องเที่ยวสูงอายุ เน้นการใช้เวลาอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งนานมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว โดยการเลือกพักในสถานที่แห่งเดียวและท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่อยู่รอบที่พัก เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต อาหารพื้นบ้าน และทำความรู้จักกับผู้คนในท้องถิ่นนั้น จะทำ

ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างและน่าประทับใจ จะเป็นแนวทางหนึ่งในการนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงยังเป็นการช่วยกระจายรายได้และการพัฒนาไปสู่ท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Ananth, M., DeMicco, F.J., Moreo, P.J. and Howey, R.M. (1992). Marketplace lodging needs of mature travelers. *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 33(4), 12-24.
- Dickman, S. (1999). *Tourism: An Introductory Text*. Melbourne: Royal Victorian Institute for the Blind. Student and Vocational Support Service.
- Chiang, L., Manthiou, A., Tang, L., Shin and J., Morrison, A. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources: A case study of international tourists to Shanghai. *Journal of Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1), 78-99.
- Thailand Convention & Exhibition Bureau. (2562). ประชากรสูงวัยและแนวโน้มในอนาคต. Retrieved from: <https://intelligence.busesseventssthai.com/en/page/about-intelligence>
- ThaiSeniorMarket.com. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวที่ผู้สูงอายุอยากไปมากที่สุด. Retrieved from: <http://www.thaiseniormarket.com/article-detail/163>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2562. Retrieved from <http://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/275>
- กฤติยาณี พุ่มเกิด, โยชิตา ตั้งวัฒนทรงพล และ ดวงพร วรรณวีรดิกุล. (2560). การสำรวจเพื่อเตรียมความพร้อมของการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: รายงานการปฏิบัติสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม.
- จิราวุธ รัตนไพฑูรย์ชัย. (2557). ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทย เด็บโตรับ AEC. *กรุงเทพธุรกิจ Section : ASEAN+* 3, p. 153.
- ธนาคารกรุงเทพ. (2562). *ทัวร์ผู้สูงอายุ ธุรกิจโดนใจวัยเกษียณ*. Retrieved from <https://www.bangkokbanksme.com/en/travel-retirement>
- นรินทร์ สังข์รักษา, สุภาภรณ์ พรหมฤกษ์ และ อธิวิทย์ วรบำรุงกุล. (2559). รูปแบบและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 36(2), 1-19.
- นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และ ตรีนันท์ เนื่องอุทัย. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- นิภาวรรณ พุทสงกรานต์. (2548). ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. Retrieved from <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/1840>
- บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2560). การท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow travel): นิยามและแนวคิด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 8(1), 26-47.
- เบญจพร เชื้อผึ้ง, ณัฐพล ประดิษฐ์ผลเลิศ, รัชต์ วรณสุขศิริ, และสันติธร ภูริภักดี. (2561). แนวทางการจัดการบริการของโรงแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ชาวไทยที่มาพักแรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 7(12), 71-84.

- ประอรพิชญ์ คัจฉาพัฒนา. (2561). **เปิดผลการวิจัยเจาะลึกพฤติกรรมผู้สูงอายุติดปฏิกิริยาใหม่ยุค Aging Society**. Retrieved from <https://www.salika.co/2018/05/09/aging-society-run-business/>
- พงศ์เสวก เอนกจำนงค์พร. (2558). **พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของประชากรรุ่นเบบี้บูมในกรุงเทพมหานคร** (วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- พริยา สุขกิจเจ. (2562). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและแนวโน้มการเติบโตของที่พักสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภูพฤทธิ์ กันนะ และ จอมภัก คลังระหัด. (2560). **พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 “ราชมงคลสร้างสรรค์กับนวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0”, 1302-1311. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.**
- มนิล บุญประเสริฐ. (2557). **การวิเคราะห์คุณลักษณะองค์ประกอบร่วมความพึงพอใจในพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในเขตพุทธาวาสของผู้สูงอายุจังหวัดนครปฐม** (วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช. (2561). **เจาะลึก “อาวโศ มาร์เก็ตติ้ง” จับตลาดคนสูงวัยอย่างไรให้อยู่หมัด**. Retrieved from <https://brandinside.asia/insight-aging-society/>
- ราณี อิลิชัยกุล และ ชัชพล ทรงสุนทรวงค์. (2552). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากทวีปยุโรปสู่ประเทศไทย . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- ลัดดา ศรีอัมพรเอกกุล และ ชีระวัฒน์ จันทิก. (2561). **การท่องเที่ยวคุณภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 4(1), 12-28.**
- วาร์ชต์ มัธยมบุรุษ. (2554). **แนวทางการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. ใน การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 “การพัฒนาอนาคตชนบทไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน”, 189-193.**
- วิรุณศิริ ใจมา. (2557). **นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติกับรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในจังหวัดเชียงราย. ประชาคมวิจัย, 118(20), 66.**
- วิลาลินี ยนต์วิทย์. (2562). **แนวทางการพัฒนาธุรกิจเพื่อรองรับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 13(2), 428-438.**
- สมยศ วัฒนาภมลชัย และ เยาวลักษณ์ ยิ้มอ่อน. (2553). **นักท่องเที่ยวสูงอายุ: กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 2(1), 95-103.**
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **เศรษฐกิจผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). **ผลสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย 2560**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อรลักษณ์ ชิดเชี้ยว. (2550). **การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวผู้สูงอายุ** (วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, กรุงเทพฯ.